

Programska izjava predsednika Comellija

Izvajanja o Slovencih zahtevajo poglobitev

Deželni svet Furlanije - Julijske krajine je v ponedeljek, 30. julija, izvolil novega predsednika deželnega odbora in njegove članke. Kot je bilo napovedano, je bil za predsednika izvoljen krščanski demokrat, odvetnik Antonio Comelli, ki je bil v prejšnji mandatni dobi odbornik za kmetijstvo, gozdo in gorsko gospodarstvo. Po izvolitvi je novi predsednik prebral obširno programsko izjavo, v kateri je nakazal glavne smernice delovanja novega deželnega odbora.

V političnem delu izjave je tudi nekaj odstavkov, ki splošno obravnavajo problematiko slovenske narodne manjšine v deželi, oziroma pojasnjujejo načela, po katerih se namerava ravnati nova deželna vlada v odnosih do Slovencev v Furlaniji - Julijski krajini. V tej zvezi je predsednik Comelli dejal dobesedno takole:

»Ker hočemo utrditi demokratično zavest in omikani napredek ter obogatiti evropsko vlogo dežele, polagamo še nadalje poseben pomen in važnost uveljavitvi demokratične politike do slovenske manjšine, ki se je že doslej izvajala s pozitivno ocenjenimi rezultati.«

»Državljanom slovenskega jezika je treba namreč zagotoviti z ustreznimi ukrepi čedalje bolj popolno zaščito njihovih etničnih in kulturnih značilnosti. Očitno je, da se ta usmeritev lahko dalje učinkovito izvaja tako na državni kot deželni ravni le v političnem okviru leve sredine in ob upoštevanju različnih pristojnosti države, dežele in drugih javnih uprav.«

»V tej zvezi namerava dežela strogo spoštovati načela, ki jih določa tretji člen posebnega statuta za vse, kar spada v njeno pristojnost. Dežela bo odločno in trajno posredovala pri osrednji vladi in v parlamentu, da bi sprejela ukrepe, ki so potrebni za popolno izvajanje pravic slovenske manjšine.«

Čeprav vsebujejo zgornji trije odstavki nekaj trditev subjektivnega značaja, je treba načelnim izvajanjem novega predsednika Comellija vsekakor pritrditi. Med drugim

vsebujejo priznanje, da zaščita »etničnih in kulturnih značilnosti« Slovencev še ni popolna in da je treba torej za to zaščito tudi poskrbeti »z ustreznimi ukrepi«. Tu seveda nastane vprašanje, kateri so ti ukrepi in kdo je pristojen za njihovo izdajanje. Če prav razumemo, namerava dežela strogo spoštovati vse tisto, kar izhaja iz tretjega člena deželnega posebnega statuta. Ta člen pa ostaja, kot nam dokazuje vsa dosedanja praksa, le na ravni neke, sicer pravilne, a še vedno zgolj načelne deklaracije, dokler manjkajo izvršilne norme, ki bi ta načela dejansko uveljavila v vsakdanjem življenju.

Predsednik Comelli je na koncu svojih izvajanj o slovenski narodni manjšini pravzaprav zagovarjal stališče, da sta za popolno ureditev vprašanj, ki zadevajo slovensko narodno skupnost v deželi predvsem pristojna osrednja vlada in parlament. Obljubil pa je, da si bo dežela »trajno« in »odločno« prizadevala, da bi osrednja vlada in parlament »sprejela ukrepe, ki so potrebni za popolno izvajanje pravic slovenske manjšine«. Tudi tu nastane vprašanje, na kakšen način in po kateri poti pojde obljubljeno trajno ter odločno prizadevanje dežele. Je to pot posebnih zakonskih predlogov deželnega sveta, kot jih predvideva posebni statut, ali pa je to pot zgolj političnega posredovanja po deželnem odboru? Kot vidimo, so izvajanja novega predsednika deželnega odbora preveč splo-

šna, da bi mogli na ta vprašanja natančno odgovoriti.

Prav radi priznamo, da v neki programski izjavi ni mogoče podrobneje obdelati tako zapletenega vprašanja, kot je problematika narodne manjšine, a smo kljub temu od odvetnika Comellija pričakovali nekoliko več konkretnosti, in sicer predvsem iz dveh razlogov: ker vemo, da mu ta problematika ni bila že prej povsem tuja in ker je bil v zadnjem času osebno seznanjen z vrsto stvarnih predlogov, ki mu jih je bila izročila Slovenska skupnost. Očitno je, da so se stranke leve sredine sporazumele, naj se v programski izjavi predsednik deželnega odbora ravna po že takorekoč ustaljeni praksi čimvečjega posploševanja, kar zadeva slovensko manjšinsko problematiko, čeprav ta praksa ne velja za mnoga druga vprašanja, kot tudi nazorno izhaja iz predsednikovih izvajanj v programski izjavi.

Jasno je, da se s takim načinom obravnavanja naših problemov ne moremo strinjati, ker imamo vtis, da se ti problemi v bistvu še vedno omalovažujejo in podcenjujejo ter da je premalo volje in poguma za njihovo temeljito preučevanje in reševanje. Zato smo zelo radovedni, če bo predsednik Comelli ob koncu razprave o programski izjavi ta svoja izvajanja nekoliko bolj pojasnil in jih tudi poglobil.

Fatamorgana novih arabskih karavan

Fotografije nam kažejo libijskega »voditelja« Gedafiga zares simpatičnega: še mladega, slokega, čednega moža v preprosti uniformi, v vojaški srajci s kratkimi rokavi skoro brez našivov in z resnim obrazom. Kot diktator se ni obdal z luksuzom in se ni napravil, v nasprotju z drugimi afriškimi diktatorji, niti za maršala niti za generala. Ostal je polkovnik. Vzbuja vtis blagega idealista-voja-

ka, ki bi rad z revolucionarnimi metodami izboljšal usodo svojega ljudstva in države. In tak je najbrže tudi v resnici. Toda tu se začnejo njegove težave in tudi težave tistih, ki jih vlada, ter vseh drugih, ki morajo imeti opravka z njim, predvsem njegovih arabskih sosedov.

Gedafi ni zadovoljen z danšnjim stanjem v arabskem svetu. Rad bi ga spremenil. Toda namesto da bi ga moderniziral in skušal pripomoči moderni miselnosti do zmage, se zgleduje po preteklosti in bi rad napravil iz današnjih Arabcev spet bojovite in fanatične bojovnike iz časa Mohameda in kalifov.

»Pri tem se žene za fato morgano arabske enotnosti. Ta mit igra v arabskem svetu isto vlogo, kot jo je igral mit vseslovanstva svoj čas pri slovanskih narodih. To so sanje o enotnem narodu, ki bi štel sto milijonov ljudi in več, ki bi razpolagal z ogromnim ozem-

Začela se je razprava

V sredo se je v deželnem svetu začela razprava o programski izjavi novega predsednika deželne vlade Comellija. Predstavniki posameznih svetovalskih skupin so obrazložili stališče do nove vlade. V svojih govorih so se predstavniki vladne večine in komunistov dotaknili tudi problematike slovenske manjšine, pri čemer so prišle do izraza tudi nekatere zanimive misli.

Svetovalac Slovenske skupnosti Štoka je govor začel v slovenščini, s čimer je hotel opozoriti na nujno ureditev vprašanja uporabe slovenskega jezika v javni upravi. Govor, ki ga je nadaljeval v italijanščini, je podrobneje razčlenil številna vprašanja, ki zlasti pobleže zanimajo Slovence. O njegovih izvajanjih in o poteku razprave bomo obširneje poročali prihodnjič.

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 5. avgusta, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu, 9.45 Franz Liszt: Transcendentalne etude, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Oliver Twist«, Napisal Charles Dickens, dramatisiral Desa Kraševac, Tretji del, 12.00 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.30-15.45 Glasba po željah, 14.30 Nedeljski vestnik, 15.45 »Pisma«, Drama, napisal Gian Francesco Luzi, prevedla Barbara Baldassi, RO. Režija: Jože Peterlin, 16.15 Filmska glasba, 17.00 Glasbeni cocktail, 18.00 Glasba na temo, 18.40 Jazz, 19.25 Zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba: Ivo Petric: Quantuor 1969, Zagrebški kvartet, 22.05 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 6. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa, 18.45 Glasbena beležnica, 19.10 Odvetnik za vsakogar, pravna, socialna in davčna posvetovalnica, 19.30 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Flavist Fedja Rupel, harfistka Pavla Uršič, Lucijan Marija Škerjanc: Tri skladbe, »Nova pot desetega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 7. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Motivi na klaviaturi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Schubert: Trio št. 2 v es duru, 19.00 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvu, 19.40 Za najmlajše, S pravljico okrog sveta: »Živa voda«, Napisal Dušan Pertot, Izvedba: RO. Režija: Lojzka Lombar, 20.00 Šport, 20.35 Jules Massenot: »Werther«, opera, Tretje in četrto dejanje, V odmoru (21.10) »Pogled za kulise«, 21.35 Od dihi ob glasbi, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 8. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Pianist Nino Gardi, J. Brahms: Sonata v f molu, op. 5, 19.00 Poje Mia Martini, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, Vodi Aladar Janes, Sodelujejo flautist Miloš Pahor, sopranistka Nicoletta Panni, altistka Margherita Rochow-Costa, tenorist Arduino Zamaro in basist Plinio Clabassi, V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico, 21.50 Glasba v polmrazu, 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 9. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 V ljudskem tonu: Karel Pahor: Istrijanka, klavirska suita, 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko), Za najmlajše, 20.00 Šport, 20.35 »Simnov Lipe«, Povest, napisala Krista Hafner, dramatisiral Edvard Martinuzzi, Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin, 22.15 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 10. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Simfonične skladbe, Carlo de Incontrera: Koncert za klavir, godala in tolkala, Pianist Bruno Canino, 18.45 Mojstri be-bopa, 19.10 Na počitnice, 19.25 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, Vodi Oskar Kjuder, Sodelujejo sopranistka Ileana Bratuš Kacjan, basist Ivan Sancin in pianist Aci Bertonecelj, Orkester Glasbene Matice v Trstu, 21.30 V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 11. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Tenorist Dušan Pertot, pianist Gabrijel Pisani, Samospeli Nikolaja Rimskega-Korsakova in Vitezslava Novaka, 18.55 Dva orkestra, dva sloga, 19.10 Aleš Lokar: Tržačan v Ameriki, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 Slovenske balade: »Brodnik«, Napisal Anton Askerc, dramatisiral Jože Peterlin, 21.10 Ritmični orgester RAI, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Fatamorgana novih arabskih karavan

(Nadaljevanje s 1. strani)

ljem, z velikanskimi naravnimi zakladi in katerega naj bi se vsi bali. Toda kakor je bil pri slovanskih narodih to mit, ki je le odvrčal mnoge ljudi od resničnosti in od nujnih nalog, tako je to tudi pri Arabcih. Zato toliko govorijo o združevanju in se tudi »zedinjajo«, a se vedno spet razidejo. Kajti resničnost je močnejša kot sanje.

Arabci so že davno razdeljeni v posamezne narode, ki jih ni mogoče več spraviti na skupni imenovalec. Res pišejo enoten jezik (in pisavo), toda to je umeten jezik, ki temelji na jeziku srednjega veka. Preprosti ljudje ga ne razumejo, že davno govorijo v vsaki arabski državi svoj poseben jezik. In ravno ta mit, ki se mu arabski voditelji nočejo odpovedati, je ovira, da bi se arabski narodi kul-

Lira še vedno pada v odnosu do drugih zgodnjih valut, približno v razmerju po 100 lir povprečno na dan na vsakih 50.000 lir. Pričakovati je tudi uradno razvrednotenje. Težko si je predstavljati, kako bo nova vlada ustavila inflacijo.

turno in civilizacijsko razvili. Gedafi tega ne bo spremenil s podžiganjem teh sanj in z napihovanjem preživelega mita. Necarnost pa je, da bo šel v svojem prizadevanju predaleč in da bo ustvaril arabski fašizem.

—o—

Kratke novice

V starosti 80 let je umrl nekdanji vzhodno nemški komunistični vodja Walter Ulbricht. Bolehal je dve leti. Do smrti pa je obdržal mesto predsednika državnega sveta (predsednik republike).

—o—

Italijanska vlada je pripravila državni proračun za leto 1974, ki predvideva 8.600 milijard primanjkljaja, ki »ne bo smel biti presežen«. Na milijon Italijanov bo prišlo skoro 820 milijard lir izdatkov.

—o—

Po Sloveniji so se razširile govorice, da bo sta ustanovljeni novi slovenski škofiji v Celju in Novem mestu in da je Vatikan na to že pristal. V Celju je nekoč (do 6. stol.) že bila škofija.

Mihec in Jakec se menita, da se spleča brcat žogo



Ti Mihec, znaš kej je tu: borza?

Se zna, de znam, Tu je tisto, kamer ke pridejo vkep bankirji, veliki trgovci in industrijalci in tom kšeftajo sez akcijami in valutami in višajo al nižajo vrednost dnarja.

Lepu si povedau! Ma je še ana borza, kamer ke tudi operirajo sez velikmi dnarji ma blagu, ke ga prodajajo in kepavajo so pej nogometni jegrauci.

Tudi od te reči sm vre slišou. Vsako leto, kadar je zaključeno državno nogometno prvenstvo, začnejo, posebno ta veliki klubi aden od družga kupavat in prodajat jegrauce in tle grejo ven veliki dnarji.

Jn še kaku! Se zna, de tu kepavanje gre med direkcijami teh klubov. Direktorji se lepu med sabo zmenejo za kolko bojo tega in tega jegrauca prodali in pole tisti jegrauc gre za ano leto (al koker se zmenejo) jegrat h dugmi klubi. Nardijo glih taku, koker so u starih cajteh prodajali kravo. Ma ker se gre tle za ledi, dobi tudi jegrauc svojo procentualo od prodajne cene. Na glih tisto vižo, koker je dobu mešetar svoj prt, kadar je zglihau za kravo, za hišo al kašno njivo. Samo se mi zdi, de jegrauc dobi dvjsti pr stu.

Posluši Jakec, ma prouzaprou je tu predajanje ledi. Je nekej podobno koker tista trgovina z belim blagom, ke prodajajo ženske za jet u javne hiše. Se ti ne zdi? In kej žiher delajo tu?

Se zna, de lahko delajo. Sej so tudi jegrauci s tem zadovolni in jemajo tudi uani dobiček od tega. In pole tle je svoboda in demokracija in ni kej. In ti lahko povem tudi nekaj števil. Koker rečeno, klubi jegrauce prodajajo in kepavajo. Inter je, postauomo reč,

špendau za nove jegrauce osemstu meljonov; ma je tudi nekej svojeh jegraucou prodau in je dobu zanje dvestuštirideset meljonov. Taku de je mogu dat ven s kase samo petstushestdeset meljonov. Napoli pej je nakupu jegrauceu kar za ano milijardo in 270 meljonov. prodau za 750 meljonov, taku de je dau ven samo 520 meljonov. In glih taku je z druge me klubi ke so vsi špendali, aden več aden mejn, od 400 meljonov navzdol. Skratka: vseh šestnajst klubov od serije »A« je dalo ven za jegrauce skoro štiri milijarde in pou. Samo ne zastopem, kako de ni pr tem kšeftarenji nobeden neč zaslužu. Sej so klubi tudi prodajali...

Tu je pej, videš Jakec, višja matematika, ke se ti ne zastopeš. Ma če gre ven tolko dnarja — po čem so prouzaprou ti jegrauci?

Koker povsod: ta bulši koštajo več, ta srednji in ta slabši mejn. Za Rivo so, postauomo reč, ponujali dvej milijardi, ma njegov klub ga za ta dnar ni tou dat. Če reč, de je vreden več. Za Savoldi-ja so ponujali nekej več ku ano milijardo, ma Bologna, ke je njegov gospodar, ga tudi ne da za ta dnar.

Ma Jakec, če jegrauc od tega kšefta dobi dvajsti pr stu, se prouzaprou spleča cabat balon?

Se zna, de se spleča. Bol ku štedirat. Znaš kej je u šuli an mulc odgovoru svojmi profesorji, ke mu je dajau dobre nauke? Profesor je govoru, kaku de more štedirat, naredet maturo in bet bozražen, ke če ne, ne bo neč ž njega. In mulc pej: »če bom štedirau, naredu izpite in dobu diplomu, pole bom postou profesor ku vi in bom jemo tašno mižerijo, ku vi.«

— Ja, je res. Prouzaprou se spleča cabat balon še bol ku politika. Zatu ke pr politiki moreš vselih nekej znat. Vsaj pisat in brat govorance. Za nogomet pej nanka tega ni treba. Zadosti, de znaš štet dnar. Šlim svitleno?

MEDNARODNO DOGAJANJE IN SLOVENC

Mnogo stvari dokazuje, da se Slovenci zelo težko in počasi dramimo k zavesti pravega, političnega evropskega naroda. Neprestano nas vleče nazaj v vlogo zgolj jezikovne in folklorne etnije, v vlogo »deželnega« ljudstva, in kar domotožje čutimo po času, ko smo lahko ždeli v zatišju posameznih dežel in provinc s tujo večino, kjer nam ni bilo treba o ničemer odločati in tudi ne zavzemati stališč do mednarodnih ali širših državnih problemov; dovolj je bilo, da smo iz občutka zatiranosti vedno samo protestirali. Ta neodgovorna podrejenost je mnogim našim ljudem — če ne veliki večini — pomenila mir in varnost, čeprav so bili na tak način pahnjeni v dve svetovni vojni, ne da bi bili mogli količkaj sami odločati o tem.

Ideal slovenskega človeka je bil vse preteklo stoletje in je v velikem delu Slovencev še danes čimvečja zaprtost pred svetom. Zato vsak dan slišimo o »vaški zavesti« naših ljudi, ki smatrajo za tujca že človeka iz sosedne vasi, ki se je morda priženil ali primožila v vas, kaj šele rojaka iz razdalje nekaj deset in ali celo 100 kilometrov — v času, ko prevozi to razdaljo avto v eni uri! Zato se neprestano pojavlja v našem tisku in v pogovorih nekaka zgolj regionalna zavest, nekaka domačijskost, ki nima v sebi nič političnega (to bi bilo celo zaželeno, če bi namreč pomenilo hotenje po političnem in gospodarskem samoupravljanju), ampak pomeni zgolj smešno predstavo, da je Primorec ali Kranjec ali Štajerc nekaj čisto samosvojega, po čemer se loči od Slovencev drugih slovenskih dežel — in to po več kot tisočletnem sožitju v isti državi in kljub istemu jeziku, isti književnosti, isti kulturi in veri in dejstvu, da je vse naše narodno ozemlje veliko za eno samo provinco kake večje države ali niti ne.

Samo s to čudaško zabubljenostjo v last-

ni kraj in lastno provincialno okolje si je razložiti dejstvo, da dobivamo pogosto ustne ali pismene graje bravcev, češ da prinašamo preveč člankov o mednarodnih zadevah, čeprav so v resnici le maloštevilni. Ti ljudje se ne zavedajo, da noben narod danes ne more živeti v nekem namišljenem lastnem svetu, v iluziji, da ga vse tisto, kar se dogaja zunaj njegove hiše, njegovega vrtička, ali recimo njegove vasi in domače dežele, nič ne briga in da tisto ni važno zanj. Vsaka stvar, ki se danes dogodi na svetu, ima svoj pomen, večji ali manjši, za vsak narod na svetu, čeprav prvi hip tega ni mogoče spoznati in izmeriti. Če kriminalci ugrabljajo diplomate in druge v Južni Ameriki ali otroke v Italiji ali če pade v Franciji na tla velikansko sovjetsko prevozno letalo novega tipa, »Tupolov«, so to samo *dozdevno* dogodki, ki nas nič ne brigajo. Že v bližnji bodočnosti lahko namreč kuga miselne in moralne pokvarjenosti, ki povzroča ugrabitve, doseže tudi naše kraje, če jim odgovorne oblasti ne bodo znale postaviti trdnega jezika, in spet bomo govorili o talcih, kot smo že. Hudodelnost se namreč strašno hitro širi in občila storijo danes vse, kar je v njihovi moči, da dajo takim kriminalnim dejanjem čimvečji poudarek, kar potem vpliva kot silovit mik na šibke in h kriminalnosti nagnjene duhove, naj bi posnemali tak zgled. In letala tipo »Tupolev« lahko že v kratkem rohnijo tudi čez naše nebo in nam s svojim tresenjem ozračja uničujejo živce.

Dandanes se noben človek in noben narod ne more iti ptiča noja, da bi vtikal glavo v pesek in se tako čutil varen. Varnost drugih je tudi naša varnost, nevarnost drugih je tudi naša nevarnost, in če zajame križa le en del sveta, se to v najkrajšem času občuti tudi na drugem koncu v zastoju izvoza, v brezposelnosti, v vojni nevarnosti itd.

Zato je važno, da smo Slovenci informirani dogaja v svetu, katerega neločljiv del smo. Zato so potrebni v našem tisku tudi članki in komentarji o mednarodnem dogajanju.

Jasno je, da skromen tednik kot je naš, ne more tekmovati z velikimi listi, da bi nudil bravcem širok in po možnosti popoln pregled nad svetovnimi dogodki. To niti ni njegov namen. Lahko pa spremlja svetovna dogajanja in v obliki uvodnika ali komentarja osvetli ta ali oni problem, ki je ali lahko postane važen tudi za Slovence, če ne v bližnji, pa v daljši prihodnosti. To velja posebno za odnose med Vzhodom in Zahodom (tu živimo prav na meji med obema svetovoma), za napetost na Bližnjem vzhodu (kar občutimo tudi že zaradi zaprtja Sueškega prekopu) in za položaj na Daljnem vzhodu, ki lahko pripelja do široke vojne in morda tudi do tretje svetovne vojne, ki bi strašno zadela tudi nas.

Ne se zanimati za mednarodno dogajanje in ne pisati o tem bi pomenilo, da se Slovenci hote izključujemo iz njega in hočemo ostati — ali spet postati — samo njegov objekt, ne pa subjekt, sooblikovalec. To je treba povedati tudi vsem tistim, ki bi hoteli, da se tisk naše manjšine ne bi ukvarjal z ničemer drugim, kakor z našimi »manjšinskimi problemi«, kar pa nujno vodi v ozko miselnost in obzorje takomenovanega »manjšinca«, ki začenja izgubljati iz zavesti celo povezanost manjšine z matičnim narodom in njene realne odnose z večinskim narodom v državi, v kateri živi. Zapiranje v manjšinstvo in v vaško miselnost je anahronizem, ki nam lahko postane usoden. Na žalost je taka miselnost med nami danes zelo razširjena in nekateri jo celo gojijo, toda treba jo je čimprej pregnati in skrbeti, da bo naš dom stalno odprt za vse svetovno in slovensko narodno dogajanje in da bomo v njem vdihavali ozračje svežih idej.

F.J. - 145

S M R T

V POMLADI

Kmalu je bil v bližini ceste. V temi je zagledal skozi grmovje svetli cestni trak, podoben rečni strugi. Obstal je in prisluhnil, a razen lajanja v daljavi ni bilo slišati ničesar. Previdno se je splazil naprej skoro do roba ceste. Ta je tiha in samotna ležala pred njim in se izgubljala na obeh straneh v ovinka. Na drugi strani je bil gozd. Na desni nekje je morala biti vas, a po pasjem laježu sodeč je bila oddaljena kaka dva kilometra.

Pripravil se je, da bi planil čez cesto, in pod nogo je že začutil pesek, s katerim je bil posut njen rob, ko je zagledal na levi bled šop svetlobe, ki se je naglo in neslišno bližal. Hitro se je spet umaknil v grmovje in se vrgel na tla. Bil je kolesar, mlad vaščan. Mogoče je bil po opravih v sosedni vasi ali pri dekletu. Ko je gledal za njim, ga je prišlo, da bi ga poklical in vprašal, če so kje v bližini partizani. Toda takoj je pomislil, da se oni najbrže ne bi ustavili, ampak še bolj pritisnili na pedale. Lahko gi ba kmalu nato izprašali tudi Italijani, ki so najbrž že na pogonu, ali pa se bodo vsak čas pognali na lov za njim. Lahko bi jim tudi nehote kaj izdal.

Tako je pustil, da je oni izginil v daljavi, in se nato pognal čez cesto. Na oni strani se je za hip ustavil, da se je prepričal, če je ostalo

vse mirno, potem pa se plazil naprej. Toda tisto, kar se mu je bilo z druge strani ceste zdelo gozd, je bil samo gozdič. Že po nekaj desetih korakov se je znašel na odprtem polju, ki se je širilo skoraj ravno do hriba, ki se je črno odražal od neba.

Ni se smel obotavljati, zato je sklonjen, kolikor je mogel, naglo odšel čez polje. Tu pa tam je rasel kak grm, a zaradi pozne jeseni so bili že skoraj brez listja. Ob grmih je za nekaj hipov postal in se ozrl naokrog, če je vse varno. Psi so še vedno lajali. Potem pa je zaslišal lahno brnenje in v daljavi so zarezali v temo stožci avtomobilskih luči. Zdaj skoraj ni mogel več dvomiti, da so Italijani, ki mu jih je karabinjer napokal na vrat.

»Toda ne boste me dobili!« je rekel skoraj na glas in se spustil v tek proti vznožju hriba. Moral je preteči še precejšnjo razdaljo do tja. Ni hotel izgubljati časa s tem, da bi se ustavil in razbral čas po svetlikajočih se kazalcih na uri. Tekel je morda četrt ure, morda pol ure, se spotikal ob jarke in meje ter nekajkrat tudi padel. Oddahnil si je šele, ko je pritekel do goščave ob vznožju hriba. Za hip si je oddahnil in se ozrl nazaj. Stožci luči so bili že bliže, a vendar še sorazmerno daleč, in tudi ropota motorjev ni

bilo bogve kaj slišati. Ugotovil je tri pare svetlobnih stožcev, kar je pomenilo, da so na cesti vsaj trije italijanski avtomobili. A motorje je bilo slišati le potihem. Najbrž le počasi vozijo po cesti, da lahko vojaki vstrijc z njimi preiskujejo grmovje in polje ali gozd na obeh straneh ceste, je pomislil.

Psi so besno lajali, kar je dalo sklepati, da je v vasi ali v bližini še več tujega vojaštva. Naglo se je začel vzpenjati v hrib, ki je bil od začetka še dovolj položen. Kmalu je bil tako visoko, da je lahko z jas razločil sivi pas ceste, ki je sijal skozi temo in se izgubljal v daljavi, in točneje določil položaj žarometov. Morali so biti oddaljeni še en kilometer, po čemer je sklepal, da napredujejo le malo hitreje kot človek, ki hodi peš. To je lahko pomenilo tudi, da se ne čutijo sigurne in da so pri iskanju kar najbolj natančni. V mislih se je porogal njihovi preveliki previdnosti in se je hkrati razveselil.

A ni imel časa, da bi si ogledal igro žarometov in njihovo počasno bližanje. Hitel se je vzpenjati. Kljub temu, da je bila temperatura precej nizka in je dišalo po snegu, mu je postalo vroče in se je spotil. Odvil si je šal izza vratu in si odpel jopič, da bi se malo ohladil. Hotel je priti čim višje, da bi se lahko počutil varnega. Zdaj ponoči si Italijani najbrže ne bodo upali visoko v hrib, da bi ne padli v kako partizansko zasedo. Kolikor jih je poznal, bodo počakali z gonjo po hribu vsaj do jutra. V hribovitem svetu in še ponoči ne bodo tvegali pogona. (Dalje)

II. pokrajinska vinska razstava

Komaj slaba dva tedna po uspešni občinski vinski razstavi je bila pred dnevi na nabrežinskem trgu na vrsti pokrajinska razstava. Ta počuda je vsekakor hvale vredna, saj obiskovalci lahko primerjajo najboljša vina iz raznih predelov našega ozemlja. Razstave se je udeležilo skupno 29 vinogradnikov, ki so razstavljali bela in črna vina ter teran.

Ob odprtju je najprej spregovoril domači župan dr. Legiša, ki se je zahvalil pokrajinski upravi, da je za kraj druge razstave izbrala prav Nabrežino. Pokrajinski predsednik dr. Zanetti je nato izrekel pozdrav vsem sodelujočim, medtem ko je pokrajinski odbornik Volk uradno odprl razstavo. Že prvi večer se je kljub neugodnemu vremenu zbralo precejšnje število obiskovalcev, ki so primerjali razstavljena vina. Za dobro voljo je poskrbel tudi domača godba na pihala, ki je izvajala razne koračnice.

V soboto je bila v okviru razstave v sejni dvorani občinskega sveta okrogla miza o temi »Kmečki turizem«. Razprava je bila zelo zanimiva, čeprav morda nekoliko predolga, prav pa bi bilo, če bi pokrajinska uprava zbrala ves diskusijski material, kot je obljubila, in ga skušala čimbolj razširiti zlasti med našim kmečkim prebivalstvom. Obiskovalci razstave pa so medtem na trgu lahko poslušali najprej odličen koncert godbe na pihala iz Turriaca, nato pa še sledili lepemu nastopu folklornih skupin iz Ljubljane in iz Furlanije.

V nedeljo pa so v prostorih prosvetnega društva »IGO GRUDEN« nagradili zmagovalce treh različnih sort vina. Za belo vino je dobil prvo nagrado Mirko Račič iz Nabrežine, drugo mesto je osvojil Stanislav Milič iz Zgonika, tretje pa Mario Lenardon iz Milj. Za črno vino je lovoriko najboljšega ponovno svojil Mirko Radović pred Viktorjem Kerševanom iz Kostalunge in Marijem Canzianijem iz Doline. Za teran pa so podelili le dve nagradi, in sicer prvo Mirku Guštinu, drugo pa Alojzu Miliču, ki sta oba iz Repna.

Pred nagrajevanjem sta v imenu nabrežinskega župana, ki je bil službeno zadržan, pozdravila prisotne in se zahvalila razstavljalcem občinskega odbornika Colomban in Terčon. Pokrajinski odbornik Volk pa je poudaril važnost in uspeh te pobude, ki se bo tudi v prihodnosti nadaljevala. Dr. Millo, član ocenjevalne komisije, pa je skušal razložiti, kako je mogoče, da najdemo na tej razstavi nova imena in ne tistih, ki so prejeli, prve nagrade na raznih občinskih razstavah.

Sledila je bogata zakuska, ki jo je okusno pripravil znani domači kuhar. Medtem so na trgu praznili še zadnje steklenice od skupnih 36 hl iztočenega vina.

Tudi ta vinska razstava, kot vse ostale, je res dobro uspela. Naši ljudje radi segajo po steklenicah pristnega domačega vina, vinogradniki pa si s tem delajo lepo reklamo, istočasno pa jih nagrade spodbujajo k stalnemu izpopolnjevanju tehnike pridelovanja in ohranitve vinskega pridelka.

Treba pa je opozoriti ne nekatere tehnične nerodnosti, ki jih je zakrivila pokrajinska uprava. Predvsem nam ni znano, po katerem ključu so bila razposlana vabila tako na odprtje in zaključek kot tudi okroglo mizo. Nadalje so bila slovenska vabila pisana v jeziku, ki gotovo ne dela časti slo-

venskima predstavnikoma v pokrajinskem odboru in ki je enak onemu na zloglasnih lepakih, ki te opozarjajo, da »ohrani narave za tvoje otroke«. Prepričani smo, da bo pokrajinska uprava prihodnjič bolj pozorna pri sestavljanju slovenskih besedil, saj smo za to zelo občutljivi.

Razen nagrajenih vinogradnikov so prj 2. pokrajinski vinski razstavi sodelovali z belim vinom še sledeči vinogradniki: Dr. Starc, Prosek 552, Josip Stoper, Ul. Antico 13, Alojz Debelis, Ul. Ventura 29, Ivan Sedmak, Sv. Križ 161, Mario Švab, Sv. Križ 344, Kamil Košuta, Sv. Križ 38, Boris Bandi, Prebeneg 22, Giuseppe Scheriani, Darsella 20, Mario Graccogna, Darsella 19, Giuseppe Cereani, Korišci 91, Karlo Štolfa, Salež 46, Miroslav Žigon, Zgonik 36, Ivo Kralj, Slivno 9, Mirko Košuta, Sv. Križ 19, Avgust Radetič, Medja vas 10 in Marino Lenardon, Pisciolon 37. S črnim vinom pa so sodelovali razen nagrajencev še Anton Škerk, Kontovel 235, Josip Sancin, Dolina 112, Giuseppe Cereani, Korošci, Leonard Grilan, Salež 23, Stanko Gruden, Mavinje 47, Stanislav Caharija, Nabrežina 63.

Pri teranu je tekmovalo in razstavljalo manj vinogradnikov, razen omenjenih še Zdravko Bizjak, Col 10, Emil Purič, Repen 15 in Ivan Guštin, Repen 1.

O okrogli mizi na temo »Kmetijstvo in turizem«, ki je s svojo aktualnostjo lepo dopolnila program 2. pokrajinske vinske razstave, pa prihodnjič.

nk

MAZAŠKA »AKCIJA«

V noči med sredo in četrtkom so doslej sicer še neznani mazači, a katerih nacionalistični in fašistični izvor je očiten, izvedli na ozemlju devinsko-nabrežinske občine široko »akcijo« in se spravili nad dvojezične cestne napise. Kot smo zvedeli, so premazali mnoge slovenske napise in kažipote, ki jih je bila postavila občinska uprava. Pred časom so sicer nekateri teh napisov že večkrat bili tarča podobnih dejanj, a vse kaže, da je bila tokrat akcija natančno in široko organizirana ter izvedena.

Proti takim izrazito hujskaškim dejanjem odločno protestiramo in zahtevamo, da se fašistični pobalini čimprej odkrijejo. Medtem smo ugotovili, da je občinska uprava takoj poskrbela za očiščenje pomazanih napisov in kažipotov.

Slovenščina v Trstu

Prejšnji teden je slovenski tržaški dnevnik objavil fotografijo in vest, da je tržaška pokrajinska uprava objavila lepak o zaščiti narave, na katerem je poleg italijanskega, nemškega, francoskega in angleškega tudi slovensko in hrvaško besedilo. Ker je slovenski tekst šele na petem mestu in ker so v njem napake, se je dnevnik upravičeno zgrajal nad malomarnostjo do slovenščine.

Dan kasneje se je oglašil prizadeti odbornik Lucijan Volk in se opravičeval, da gre za neljubega tiskarskega škrata.

Opravičilo o tiskarskih škratih je težko razumeti, saj gre le za lepak s komaj petimi slovenskimi besedami. Omenjeni napaki kažeta kvečjemu na nedopustno žaljivo malomarnost do slovenskega jezika.

V slovenskem tekstu »Ohrani narave za tvoje otroke« pa je vsekakor hujša napaka, ob katero se doslej še nihče ni spotaknil in iz katere je razbrati neznanje temeljnih pravil slovenske slovnice. Svojljni zaimsek »tvoj« se očitno nanaša na osebek, ki naj ohrani naravo, zato mora v tem stavku namesto njega stati povratno svojljni zaimsek svoj, torej »za svoje otroke«.

Ker je predsednik pokrajinske uprave Zaneti pokazal v preteklosti precej zanimanja za slovensko manjšino in ker je odbornik Volk po rodu Slovenec, smo prepričani, da se je ta neljubi dogodek pripetel zaradi hitrice pri objavi lepaka. Prav to pa kaže, da na pokrajini primanjkuje ljudi, ki bi res in dobro obvladali slovenski jezik in bi take in podobne napake mimogrede popravili. Pri prihodnjih nameščenjih pokrajinskega osebja bi bilo dobro imeti to pred očmi, da bi se v bodoče pokrajinska uprava ne osmešila pred slovenskimi turisti, ki prihajajo v naše mesto.

i. t.

— O —

»OGNJIŠČE« V ZAMUDI

Z enomesečno zamudo je prispela v Trst mladinska revija »Ognjišče«, ki je doslej tako redno izhajala. Dobiti jo je v obeh slovenskih knjigarnah.

Ta številka prinaša prilogo »Slovenska cerkev«. Objavlja tudi pogovor z letošnjimi slovenskimi novomašniki, med drugim o današnji slovenski mladini.

Sestava novega deželnega sveta

V ponedeljek popoldne je bil izvoljen novi deželni odbor za Furlanijo - Julijsko krajino. Sestava nove deželne vlade je naslednja:

Predsednik: demokristjan, odvetnik Antonio Comelli iz Vidma;

Podpredsednik in odbornik za proračun ter načrtovanje, socialist De Carli iz Pordenona;

odbornik za kmetijstvo, gozdove in gorsko gospodarstvo, demokristjan Tripani iz Gorice;

odbornik za krajevne uprave, demokristjan Varisco iz Vidma;

odbornik za finance, demokristjan Coloni iz Trsta;

odbornik za zdravstvo in higieno, socialist Nardini iz Vidma;

odbornik za industrijo in trgovino, demokristjan Stopper iz Trsta;

odbornik za šolstvo in prosveto, socialisti demokrat Dal Mas;

odbornik za javna dela, demokristjan Giust iz Pordenona;

odbornik za delo, socialno skrbstvo in izseljevanje, demokristjan Romano iz Vidma;

odbornik za turizem, socialist Devetag ib Gorice;

odbornik za obrtništvo in združništvo, republikanec Mauro iz Trsta;

odbornik za vprašanje okolja in ekologijo, demokristjan Mizzau iz Vidma;

odbornik za šport in mladinska vprašanja, demokristjan Cocianni iz Gorice.

Jubilej skladatelja Tomca in naše cerkvene glasbe

Dne 8. julija je obhajal svoj zlatomašni jubilej široko doma in v svetu znani skladatelj in profesor cerkvene glasbe Matija Tomc.

Ker je globoko posegel tudi v primorsko glasbeno življenje, zlasti pri izdaji treh cerkvenih pesmaric Goriške Mohorjeve družbe, in ker rad tudi s predavanji obiskuje naše kraje, mu moramo goriški Slovenci še posebej poslati prisrčna voščila za še nadaljnja bogato ustvarjajoča leta.

Iz Bele Krajine je prišel v škofove zavode v St. Vidu nad Ljubljano, kjer je s svojo izredno skromnostjo, marljivostjo in glasbenim talentom zbudil pozornost profesorjev in vseh nas, njegovih sošolcev. Vedno prijazno nasmejani »Matic«, tako smo ga imenovali v tistih davnih in težkih letih študentovanja in pomanjkanja in ko smo še pod profesorjem Hybašekom skupaj peli in igrali v orkestru, je bil iskren prijatelj z vsemi svojimi sošolci.

Tomc je začel glasbeno ustvarjati. že na gimnaziji v Sentvidu. Nadaljeval je po novi maši glasbene študije na Dunaju. Predvsem pa se je sam izraževal in je neprestano delal po svojem zlatem pravilu: izrabi čas do zadnje sekunde, in po drugem: ohrani red in red bo ohranil tebe, ki ga je vedno v latinščini ponavljal njegov šentviški prefekt »Matic« Selan. Jubilant že dolgo let vstaja ob štirih zjutraj. Zato je lahko opravljal pastirsko, profsorsko in glasbeno umetniško službo.

Tomčev glasbeni opus je izredno bogat. Omenimo pet latinskih maš, dolgo vrsto slovenskih, veličastno kantato za zbor in orkester Križev pot, priljubljene blagoslovne pesmi, skladbe za tamburaške zборе, več zbirk preludijev. Vse skladbe so ritmično izredno bogate in kažejo nove smeri. Navedli smo le

PAZITE NA CENE!

Goriški prefekt je sklical sejo vseh ustreznih dejavnikov z namenom, da se strogo izvršujejo odloki proti višanju cen, kakor je določeno po zakonu z dne 24. julija t. l.

Sklenjeno je bilo, da morajo biti po vseh trgovinah razobešeni ceniki, ki se nanašajo na cene blaga, zlasti živil, z dne 16. julija.

Kupovalce pa poziva posebni prefekturni odbor, naj tudi sami pazijo na prekrške pri cenah in naj jih takoj naznani po telefonu na številko 52-75.

nekaj njegovih del, ker še vedno ustvarja v svojih Domžalah, kjer še pastiruje in odkoder še vedno hodi na visoko šolo v Ljubljano vzgajati novi glasbeni rod v čast slovenske cerkvene in svetne pesmi. Zato je Tomčev jubilej tudi jubilej zlasti slovenske cerkvene glasbe.

Profesor in kanonik Matija Tomc je vedno z ljubeznijo gledal tudi na naše primorske slovenske probleme, podpiral je naše glasbene podvige in je še letos bil v naših krajih na Mirenskem kradu in v Gorici, kjer bi ga še radi srečali polnega življenjskih in ustvarjalnih sil.

To mu želimo iz srca vsi primorski Slovenci, posebno njegov bivši sošolec:

r. b.

—o—

ŠTEVILO NAŠIH DIJAKOV

Proti koncu prejšnjega meseca se je zaključilo uradno vpisovanje dijakov in šolarjev za prihodnje šolsko leto.

Končne uradne številke po julijskem vpisovanju so naslednje:

Slovenske višje srednje šole v Gorici Učiteljske:

- I. razred 4 fantje, 3 dekleta
- II. razred 4 fantje, 5 deklet
- III. razred 1 fant, 6 deklet
- IV. razred 0 fantov, 3 dekleta
- Skupno: 9 fantov, 17 deklet — 26.

Gimnazija - Licej

- I. licej 2 fanta, 2 dekleti
- II. licej 2 fanta, 5 deklet
- III. razred 2 fanta, 2 dekleti
- IV. razred, 8 fantov, 5 deklet
- V. razred 5 fantov, 5 deklet
- Skupno 19 fantov, 19 deklet — 38.

Trgovska šola:

- I. razred 21 fantov, 0 deklet
- II. razred 7 fantov, 14 deklet
- III. razred 8 fantov, 8 deklet
- IV. razred 2 fanta, 1 dekle
- V. razred 4 fantje, 2 dekleti
- V enotno nižjo srednjo šolo se je vpisalo 84 dijakov in dijakinj.

Te številke se bodo po izpitih in do začetka prihodnjega leta še za kako malenkost spremenile.

Proslava na Kamenici

V nedeljo, 29. julija, je bilo sklicano tretje srečanje ljudstva iz treh dežel na planoto Kamenico med Staro goro in Dolenjim Tarbiljem.

Namen tega že tradicionalnega srečanja je tisti, ki je vodil že naše očete na javne narodne tabore, kjer sta se glasili slovenska beseda in pesem, ter se je vžigala narodnostna zavest in boj za naše pravice.

Na teh novih javnih shodih na razvodnih vrhovih slovenske zemlje je pa poudarek tudi na srečanjih treh narodov Italijanov, Furlanov, Slovencev in tudi Korošcev, ki niso več samo mejaki, marveč tudi dobri sosede, ki hočejo drug drugega poznati in spoštovati, pri tem pa ohraniti svojo etnično samobitnost. Te misli sta poudarjala na velikem kameniškem zboru tudi govornika Izidor Predan, zlasti pa župnik Cenčič, ki se je znal

tudi v domačem narečju tako prisrčno dotakniti ljudskih srčnih strun, da je gromovito ploskanje odmevalo do Stare gore v znak pohvale in pritrjevanja.

Spored se je po maši v štirih jezikih in po govorih razvijal, kot je bil napovedan. Bile so glasbene, pevske in folklorne točke. Ugodno vreme je bilo naklonjeno številnim udeležencem, ki so letos prav z velikim zanimanjem sledili izvajanju. Pohvaliti je treba tudi prireditelje, ki so srečanje tako spretno organizirali in dali poudarek na sodelovanje različnih skupin in ljudi.

Vse je lepo potekalo, pomanjkljivo je bilo ozvočenje, toda tudi tega je kriva slaba električna napeljava.

Vsi udeleženci so se razhajali v želji, da bi se še četrtič srečali v bratskem pozdravu pri Stari gori in Matajurju.

N A R O B U

Igor Tuta

Vera v človeka

Ena izmed zelo težkih preizkušenj, ki prežijo na človeka v vsakdanjem življenju je vsekakor sodba in ocenjevanje samega sebe in svojih vsakodnevnih odločitev. Odnos do samega sebe je navadno veliko bolj sproščen in avtentičen, saj v tem primeru človek stoji pred samim seboj v svoji intimni sferi, tako kot je sam v resnici. Samemu sebi je dejansko najtežje prikrivati, tajiti in izkrivljati dejansko stanje, a se vendar marsikomu posreči razvednotiti v samem sebi tisto neizmerno človeško vrednoto, ki jo predstavlja posameznikova pristnost, neposrednost, nenarejenost. Prav ta vrednota pa je prvi pogoj zdravega odnosa do družbe, do njenih najrazličnejših združb in organizacij. Zato je tudi razumljivo, zakaj je prav, da se vsakdo izmed nas najprej in tudi nenehno ustavlja pred samim seboj in si skuša brez izgovorov in izbeganj odgovarjati na vsa še najbolj težka in vznemirljiva vprašanja, ki se mu postavljajo na življenjski poti.

Medtem pa so človekove vsakodneвне odločitve že izraz, s katerim se on, posameznik, postavlja in predstavlja skupnosti. Zato ima tudi skupnost pravico, da o njih govori, razpravlja, kritizira in tudi obsoja ali zavrača. V ocenjevanju svojih dejanj smo zato zelo pogosto pogojeni od splošnega mnenja, ki zna biti, je res, neizprosni in pravičen sodnik, zna pa tudi delati zelo veliko krivic, zlasti ker se pri svojem vrednotenju najraje naslanja na ustaljene formule iz preteklosti. Na tak način izvaja nad posameznikom ravno obraten pritisk v smeri nekega nepristnega, narejenega in prepogosto od drugih interesov pogojenega načina življenja. Prav zato se mi zdi zelo važno podčrtati izreden pomen, ki ga imajo za posameznika neposredno, posredno pa za vso našo skupnost njegova neokrnjena zavest, njegova samozavest, njegova vera v človeka in v samega sebe in njegova intimna nepodkupljivost, tudi ko gre za težko hipoteko spora med posameznikom in družbenimi strukturami, o čemer smo govorili zadnjič.

Veliko krivico, lahko bi rekel kar zločin nad človekom, je delala vsa srednjeveška civilizacija skupaj z iluministi in racionalisti, saj so z nasprotnih strani zagrešili isto napako nad posameznikom, to namreč, da so ga imeli za predmet svojega zanimanja in nič več. Težko ceno te odkupnine plačujemo vsi še danes.

Značilen izraz spora med to tradicionalno zaverovanostjo v neoporečno in vdano sprejemanje ustaljenih oblik in togih struktur in med dinamičnim sprejemanjem človekove kreativne in pristne rasti v smeri vedno večje notranje gotovosti in zadovoljstva je bil v slovenski Cerkvi prav znani Truhlarjev primer. To je bil značilen spor ob temeljnih vprašanjih človekovega bivanja: kako naj živim, kakšne pravice in kakšne dolžnosti imam kot človek in kot kristjan. Saj je pri kristjanih bistvo človeškega nerazdružno povezano z bistvom božjega, in toliko boljši kristjan bom, kolikor bolje se bom izkazal kot človek.

Govoriti zato o krščanstvu samo na podlagi evangelijskih izrekov in cerkvenih dogmatov (Dalje na 7. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Iz dejavnosti Mohorjeve družbe v Celju

Mohorjeva družba v Celju, naša najstarejša založba, ki že več kot 120 let prizadevno opravlja svoje poslanstvo v slovenskem nacionalnem in kulturnem prostoru, je pred kratkim izdala troje novih knjig.

Kot prva knjiga v obnovljeni Znanstveni knjižnici (urednik ing. Strgar) je prišla na knjižni trg težko pričakovana knjiga priznanega slovenskega slovstvenega zgodovinarja, pokojnega dr. Ivana Grafenauerja »Kratka zgodovina starejšega slovenskega slovstva«. Delo je uredil ter z uvodi, opombami, bibliografskimi podatki in številnimi ilustracijami opremil učenjakov sin, akademik prof. dr. Bogo Grafenauer. Knjiga obsega 320 strani in velja 120 novih dinarjev.

V zbirki Teološki priročniki, ki jo ureja prof. Otmar Črnilogar, je kot prva knjiga te zbirke izšel »Mali teološki slovar« izpod peresa predsednika Mohorjeve družbe, mariborskega pomožnega škofa in znanega teološkega publicista prof. dr. Vekoslava Grmčiča. Gradivo knjige je bilo delno objavljeno že v zadnjih letnikih Družine, sedaj pa je predelano in dopolnjeno z razlago teoloških pojmov, ki še niso bili obdelani v Družini, izšlo v posebni knjigi. V uvodni besedi pravi avtor med drugim tudi to, da je slovar sestavljen zaradi tega, da bi v slovenskem prostoru laže izpolnili željo Drugega vatikanskega cerkvenega zbora, da bi tudi laiki bili v večjem številu deležni primerne izobrazbe v bogoslovni vedah in da bi se mnogi od njih študiju teh ved posebej posvetili in jih poglobljali. Delo obsega 154 strani, njegova cena pa je 28 novih dinarjev.

Z gobarskim priročnikom »Naše gobe« avtorja Jožeta Groma je Mohorjeva družba začela izdajati še eno novo knjižno zbirko, Moji priročniki, ki bodo seznanjali ljudi z določenimi zanimivostmi in vprašanji. Knjiga »Naše gobe« obsega 176 strani, na katerih so podatki o 176 vrstah gob. Vsakemu opisu je dodana

barvna fotografija opisane gobe, z oznakami o užitnosti.

Med knjižnimi napovedmi Mohorjeve družbe naj omenimo obsežno delo uglednega teologa Jožeta Krošla »Uvod v pastoralno sociologijo«, ki bo izšlo kot druga knjiga Znanstvene knjižnice. V obnovljeni zbirki Studenci žive vode (kot prva knjiga je v njej izšlo delo Alojza Rebule »Smer - Nova zemlja«) bo še letos izšel prevod znamenitega, zajetnega dela znanega nemškega teologa J. Ratzingerja z naslovom »Uvod v krščanstvo«.

Miklova Zala na zgodovinskih tleh

Slovenska prosvetna zveza pripravlja predstavo Sket - Žizkove »Miklove Zale« na zgodovinskih tleh v Svatnah nad Št. Jakobom v Rožu. Predstava, prirejena v okviru proslav 500-letnice kmečkih uporov na Slovenskem, bo brez dvoma izreden kulturni dogodek, ki bo privabil veliko število obiskovalcev ne le iz Koroške, marveč s celotnega slovenskega področja, kajti Miklova Zala slej ko prej velja za simbol narodne zvestobe. Iz zgodovine vemo, da so se kmečki upori začeli prav pri nas na Koroškem. Zato bomo s prireditvijo v Svatnah tudi pokazali, da koroški Slovenci pol tisočletja po tistih dogodkih še vedno živimo na svoji zemlji in da vztrajamo v ljubezni in zvestobi svojemu rodu, kot je vztrajala Miklova Zala.

V priprave za uprizoritev Miklove Zale je vložila Slovenska prosvetna zveza veliko truda in žrtev. Kdor vsaj malo ve, koliko priprav je potrebnih za tako prireditev na prostem in kaj vse je treba pri tem upoštevati, bo razumel, da je k sodelovanju bilo treba pritegniti mnogo ljudi. Že pred pričetkom vaj igralske skupine je bilo treba rešiti vrsto vprašanj — od zagotovitve prireditvenega prostora preko potrebnih dovoljenj do električne napeljave.

Letošnja redna knjižna zbirka bo obsegala kar pet knjig. Omenimo naj najprej »Mohorjev koledar 1974« in »Apostolska dela«, ki bodo izšla kot nadaljevanje nove, dopolnjene in barvno ilustrirane izdaje Sv. pisma. V počastitev 400-letnice kmečkih uporov bodo kot 124. knjiga Slovenskih večernic izšli Pregljevi »Tolminci«, najlepše in najpomembnejše slovensko pripovedno delo o naših kmečkih uporih, s spremno besedo in opombami akademika prof. dr. Franceta Koblarja. Končno bodo v redni zbirki izšli še »Sakralni spomeniki« dr. Marijana Zadnikarja in pa živahno, vabljivo pripovedno delo, prijetno povezano z zgodovinskim izročilom, z anekdotami in s slovensko folkloro, avtorjev Mirana Sattlerja in Franceta Steleta »Stare slovenske lipe«.

P.

Šele ko je bilo vse to urejeno, je bilo mogoče pričeti s pripravi igre kot take. Na prireditvi bo poleg igralske skupine sodelovalo še na desetine prosvetašev iz vseh treh dolin južne Koroške. V posameznih vlogah bomo videli igralce in igralce Slovenskega prosvetnega društva »Bilka« iz Bilčova in Slovenskega prosvetnega društva Radiše, Podjuno bosta zastopala folklorna skupina in pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva »Zarja« iz Železne Kaple, ziljska skupina bo izvajala štehanje in rej pod lipo, medtem ko bodo domačini iz Svatne in okolice sodelovali kot jezdec. Iz tega vidimo, da je prireditev upošteval takorekoč celotno naše ozemlje, ki bo od Zilje preko Roža in Gur do Podjune aktivno sodelovalo pri prireditvi. Tako bo prireditev lepa manifestacija vseh koroških Slovencev in hkrati pestra paleta njihovih narodnih noš in običajev.

Ob naštevanju podrobnosti naj še omenimo, da bo za gledalce pripravljenih okoli tisoč sedežev. Ostali pa se bodo morali zadovoljiti s stojališči. Za motorna vozila pa bodo urejeni parkirni prostori, ki bodo prav tako posebej označeni kot tudi vse poti, ki vodijo na prireditveni prostor. Za obiskovalce iz oddaljenih krajev, ki morda še niso bili v Svatnah, navajamo, da vodi pot v Svatne od ceste iz Št. Jakoba v Rožu proti Podroščici pri prvem odcepu na desno za Lešami.

Obiskovalce poleg tega obveščamo, da bodo vstopnice (v obliki posebnih značk) lahko dobili že na poti iz Št. Jakoba v Svatne. To velja zlasti za avtobuse, ker je priporočljivo, da se vprašanje vstopnic uredi že prej, da potem na prireditvenem prostoru ne bo prišlo do nepotrebne gneče in zamude.

Vstopnina na osebo znaša 25 šilingov.

Slovenska prosvetna zveza na Koroškem

—o—

MORDA BI SLO?

V programih Radia Trst A slišimo mnogo predavanj o slovenski in italijanski književnosti o obletnicah pisateljev in pesnikov, dramatičarje balad in povesti itd., kar je hvalevredno. Že dolgo poslušamo »kratko zgodovino« popevkarstva. Niso pa v sorazmerju s tem druge panoge kulture in življenja. Tako je npr. v programih zelo slabo zastopana zgodovina. Ali je morda splošna zgodovina manj vredna kot literatura? Veseli bi bili, če bi slišali v radijskih programih serijo dobrih, izbranih predavanj o starejši in novejši slovenski in italijanski ter sploh evropski zgodovini, a seveda ne samo ob nove po kakšni znani knjigi. In seveda tudi o socialni, splošno kulturni in gospodarski zgodovini.

Grafika Toneta Kralja na Koroškem

Goriški muzej — grad Kromberk julij-avgust 1973

Razstava grafik T. Kralja ima predvsem informativni značaj, pomeni pa uvod v prizadevanja Goriškega muzeja, ki namerava v prihodnje širše in poglobljeno prikazati njegov grafični opus. Druga pomembna naloga, ki še čaka umetnostno zgodovino, je obdelava fresk v številnih primorskih cerkvah; z njimi je Tone Kralj v času med obema vojnama prispeval dragocen delež kulturni obogatitvi Primorske, hkrati pa so pomenile močan izraz nacionalne zavesti primorskih ljudi.

Slikar, grafik in kipar Tone Kralj se je rodil 25.8.1900 v Zagorici pri Dobropoljah na Dolenjskem. Po maturi leta 1921 je študiral na akademiji v Pragi, nato v Rimu, Parizu in Benetkah. Do leta 1928 je nastopal skupaj z bratom Francekom, po letu 1928 pa je prešel na lastno pot in se je med drugim posvetil slikanju cerkva v Slovenskem Primorju. Pred drugo svetovno vojno se je ukvarjal tudi s pohištveno intarzijo, z opremo in arhitekturo. Slednjo je leta 1940 študiral v Benetkah in na univerzi v Rimu. Tone Kralj živi in dela v Ljubljani.

Kraljeva ustvarjalnost je zelo bogata in raznovrstna. Neštete so njegove slike iz ljudskega,

posebno kmečkega življenja, religiozni motivi, monumentalne kompozicije, zgodovinske in literarne teme, podtreti ipd. Med vojno in tudi po njej je naslikal vrsto motivov v zvezi s trpljenjem slovenskega naroda in osvobodilnim bojem. Po njegovi zamisli so nastali mnogi spomeniki NOB. Še posebej pomembne so njegove grafike, pri katerih je Kralj najbolj originalen in docela samosvoji. V slogovnem pogledu je v Kraljevi umetnosti opaziti več stopenj, ki prehajajo od mladostnega ekspresionizma, bolj umirjene »nove stvarnosti« pa do stilizacije realizma, značilnega za povojni čas. Tudi vzpodbude, ki so navdihovale njegovo umetnost, so bile zelo različne, zapišemo pa lahko, da so njegova dela polna globoke človečnosti in prav poudarjeno ljudske.

Pričujoča razstava grafik Toneta Kralja obsega dela, ki so nastala v razdobju 50 let, od 1921 do 1971. Izbor omogoča gledalcu, da si ustvari dovolj jasno podobo, kako so se do današnjega dne razvijale oblike Kraljeve umetnosti. Med razstavljenimi deli sta tudi dva grafična cikla iz povojnega obdobja: Črno zlato - Trbovlje in Zemlja.

Sodobno kmetijstvo

Gospodarski problemi v Sloveniji

Zadnji čas je v Sloveniji razvneto razprava o pomembnih gospodarskih vprašanjih, ki gredo od infrastrukture do kmetijskih zemljišč, zasebne obrti in osebnih dohodkov. V zvezi z infrastrukturami se slovenski gospodarstveni krogi zavedajo velike nevarnosti izolacije, ki grozi Sloveniji in to ne samo na važnem tranzitnem ozemlju srednje Evrope zaradi gradnje mednarodnih cest in železnic ter energetskih vodov mimo Slovenije, temveč celo v Jugoslaviji sami.

Tri velika jugoslovanska podjetja — novosadski NAFTAGAS, sarajevski ENERGO-INVEST in zagrebška INA — so 25. julija podpisala pogodbo o gradnji naftovoda, od katerega bo Slovenija — vsaj kot kaže doslej — izključena. Naftovod bo dolg 700 km ter bo peljal od Reke proti Sisku, Bosanskem Brodu, Pančevu in Novemu Sadu. Stal bo okrog 200 milijonov dolarjev.

SLOVENIJA NI BILA POVABLJENA K NAFTOVODU

O tej važni zadevi so poslanci postavili vprašanje v slovenskem parlamentu. Glasnik slovenske vlade je priznal, da Slovenija ni bila povabljena k sodelovanju pri pripravah za graditev jugoslovanskega naftovodnega omrežja, čeprav je slovenska republika sorazmerno velik porabnik tekočih goriv. Vprašanje je, ali bodo pristojni slovenski krogi glede te važne infrastrukture nastopili tako odločno kot svojčas v korist hitre ceste Vrhniko-Postojna. Iz slovenskega petletnega gospodarskega načrta 1971-1975 je razvidno, da ima Slovenija že zdaj energetski primanjkljaj in da se bo energetska kriza brez korenitih rešitev še slabšala, ker bo oviralo moderen razvoj celotnega slovenskega gospodarstva.

Pomen jugoslovanskega naftovoda dokazuje tudi to, da se zanj zanimata tudi Madžarska in Češkoslovaška. Odcepi v ti dve socialistični državi naj bi šli prav tako mimo Slovenije. Madžari se končno zanimajo za surovi petrolej, ki naj bi šel po naftovodu iz Trsta skozi Avstrijo na madžarska tla. Petrolej bo prihajal iz Iraka, to je iz dežele v razvoju, s katero ima Jugoslavija dobre stike. Po začetnem načrtu bi moral biti prečrpališče (terminal) za iraški petrolej neki jugoslovanski pristan, a je ta načrt padel v vodo.

Vera v človeka

(Nadaljevanje s 5. strani)

gem in ne upoštevati pri tem sodobnih človekovih gledanj in njegovega razvoja, je vsaj problematično, če ne naravnost nesprejemljivo za zdravo in polno rast krščanske skupnosti. V tej luči postaja bolj jasno, zakaj moramo vsi kristjani pozorno prisluhniti tudi tisti drugi besedi, ki nam ne prihaja s prižnice, ampak je božji glas, ki nam govori skozi sočloveka, skozi ateista, skozi celokupno človeško skupnost. Zanimivo je potem ugotavljati, kako se nam kažeta recimo spoved in izobčenje v Cerkvi s te druge, nič manj krščanske plati.

PROBLEM POLKMETOV — POLDELAVCEV

Glede kmetijskih zemljišč naj spomnimo, da so v zadnjih letih razvili intenzivno obdelovanje zemlje številni polkmetje — poldelavci. Nakupili so si stroje ter je bilo njihovo kmetovanje tako donosno, da so oskrbovali sebe in delno zalagali še tržišče. Gospodarsko je to koristilo skupnosti zaradi zmanjšanja uvoza živil in pravno je bilo v skladu z novo ustavo in petletko 1971-1975, ki priporočata povečanje delovnih sredstev v rokah zasebnikov.

Kakor je zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč pozitiven, ker hoče preprečiti razbijanje kmetij, je treba po drugi strani označiti za golo dogmatiko zakon o kmetijskih zemljiščih, ki hoče uničiti polkmete-poldelavce. Po tem zakonu lahko ima nekmet v ravninskih krajih največ en hektar kmetijskih zemljišč in gozdnih zemljišč skupaj, od tega največ pol hektara gozda in pol hektara vinograda, v hribovitih predelih pa največ tri hektare skupnih površin, od tega največ pol hektara gozda in pol hektara vinograda. Zakon dodaja, da morajo občani prilagoditi obseg svojih zemljišč določbam novega zakona najkasneje v petih letih.

Nedvomno je treba zakonodajalcu pritruditi, v kolikor je hotel udariti gradbene spekulacije s kmetijskimi zemljišči, všteti sa-

me občinske zборе (skupščine), negospodarsko in nezakonito pa je uničevanje polkmetov-podelavcev. Povečala se bo živilska kriza z novim pritiskom na cene in inflacijo. Velik del primanjkljaja jugoslovanske plačilne bilance s tujino odpade na uvoz živil in prav te dni je morala zvezna vlada odobriti nov uvoz za 200 milijonov dolarjev, večinoma mesa, fižola, krompirja, paradižnika in sadja.

In najhujše je še eno: poleg gospodarske nestabilnosti tlači tako malega občana še pravna nestabilnost.

Egidij Vršaj

—o—

S TRŽAŠKEGA

V nedeljo 5. t.m.

VSI V DEVIN

na ljudsko veselico, na dvorišču v gradu.

Nastop folklorne skupine »Emona« iz Ljubljane, pevskih zborov »Fantje izpod Grmade« in »Verdi« iz Ronk, ter nabrežinske godbe na pihala.

Igrata ansambla »Fantje spod meje« in »Kras« iz Zgonika.

Veselica se začne ob 13. uri. Ob 22. uri bo tombola, potem ples. Obilno založen bife. Pridite, če hočete biti enkrat res veseli.

—o—

Iz Goriške

PROMOCIJA

Dne 19. julija je promoviral z odliko na tržaški univerzi za doktorja farmaceutike JURIJ SORČ.

Novemu doktorju iskreno čestitajo prijatelji, znanci in sorodniki.

Žena in dom

Devet mesecev sreče in skrbi

Vsaka ženska naj bi obiskovala ginekologa 1 do 2-krat letno. Ko ženska zanosi, pa mora biti stalna obiskovalka zdravnika-ginekologa, če želi zdrav naraščaj. To pomeni, da bi število obiskov pri ginekologu moralo naraščati glede na višino nosečnosti. Nosečnost traja devet mesecev: zdravniki pa štejejo trajanje nosečnosti v t.i. lunarnih mesecih. Nosečnica naj obiskuje torej posvetovalnico prvih 6 lunarnih mesecev 1-krat mesečno, naslednje 3 lunarne mesece 2-krat mesečno, zadnji lunarni mesec pa mora obiskovati ginekologa 1-krat tedensko.

Tako bo pod stalnim zdravniškim nadzorom in obenem bo vedela, da bosta nosečnost in porod potekala brez nevarnosti zanjo in otroka.

Osebna nega

Se na nekaj je treba posebej opozoriti. Velika večina žensk, med njimi seveda tudi mnogo nosečnic, je zaposlenih in nekatere že imajo otroke. Problem, ki nas zanima, je razpetost med delom v službi in doma ter prevelika obremenjenost ženske pri nas. Precej težko ji je vskladiti vse, kar od nje zahtevamo, naj bo dobra mati, žena, gospodinja, delavka. Toda kljub vsem tem obveznostim bi noseča ženska morala posvetiti vsaj 1 uro dnevno samo sebi. Potrebno je, da gre vsaj na svež zrak, na kratek sprehod, koristna bi bila tudi telovadba. Ženske, ki so se že pred nosečnostjo aktivno ukvarjale s športom, lahko to nadaljujejo tudi v nosečnosti, seveda pa ne smejo pretiravati. Odpovedati se mu morajo le, če v nosečnosti nastanejo kakšne komplikacije.

Pogostokrat vidimo nosečnice neprimerno oblečene in še pogostejše neprimerno obute. Oble-

ka naj bo predvsem udobna, kar še posebno velja za obutev. Zelo visoke pete so neprijetne in tudi škodljive. Ženska ima v nosečnosti že itak »ponosno držo«. Ker se obseg trebuha veča, se telo začne nagibati naprej. Zato je bolj zaposleno hrbtno mišičje, zaradi česar so pogostejše bolečine v križu. Če so pete previsoke (višje od 5 cm), bo ženska še bolj obremenjena hrbtno mišičje, zaradi česar so pogostejše bolečine v križu. Če so pete previsoke (višje od 5 cm), bo ženska še bolj obremenjena hrbtno mišičje in bolečine bodo še bolj izrazite.

Med nosečnostjo se ženska močneje poti kot običajno. Zato naj se kopa vsak dan, najbolj priporočljivo z mlačno vodo do 32 stopinj C.

Pa potovanja?

Zlasti v poletnem času so zelo pogostna vprašanja: ali se lahko kopam, ali lahko potujem?

Nosečnica lahko plava, lahko se sonči, seveda se mora izogibati najhujše vročine. Zelo priporočljivo je, da se po vsakem kopanju preobleče v suho kopalno obleko.

Glede potovanja velja naslednje »pravilo«: če nosečnost poteka v redu, lahko potuje. Odsvetujemo ladjo in letalo. Edina nevarnost je v tem, da med potovanjem pri vsaki nosečnosti pretijo nepredvidene komplikacije. Če je ženska že večkrat imela spontan splav, ji potovanje odsvetujemo, še zlasti potovanje v zadnjih mesecih nosečnosti.

Še zadnje, kar je treba vedeti: vsaka nosečnost prinaša različne čustvene spremembe, pogosto tudi strah. Zato je nosečnica potrebna posebna pozornost svojih najbližjih, zlasti moža, v enaki meri tudi pozornost svoje delovne okolice.

DR. G. B. - Š.

1 Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ



rak proti njima. Stali so si nasproti, vsi stari po šestnajst let, Rajko velik in močan, Kiki majhen in čokat, skoraj za glavo manjši od Rajka, Ivo pa nekaj srednjega med njima.

»A kdo te je užalil? Profesorica Kobrova, Kdo pa drugi?« je vzkliknil Ivo. Rajko je zardel in šele čez nekaj časa dejal:



1. Rajko Slemšek je stopil skozi šolska vrata na plano sam: vsi drugi dijaki iz njegovega razreda so bili že odšli. Na zidku ograje sta slonela Ivo in Kiki. Takoj, ko sta opazila Rajka, sta zavila za njim.

»Počakaj, Slemšek! Kam tako drviš?« je zaklical Ivo. Rajko se je ozrl čez ramo in komajda upočasnil korak.

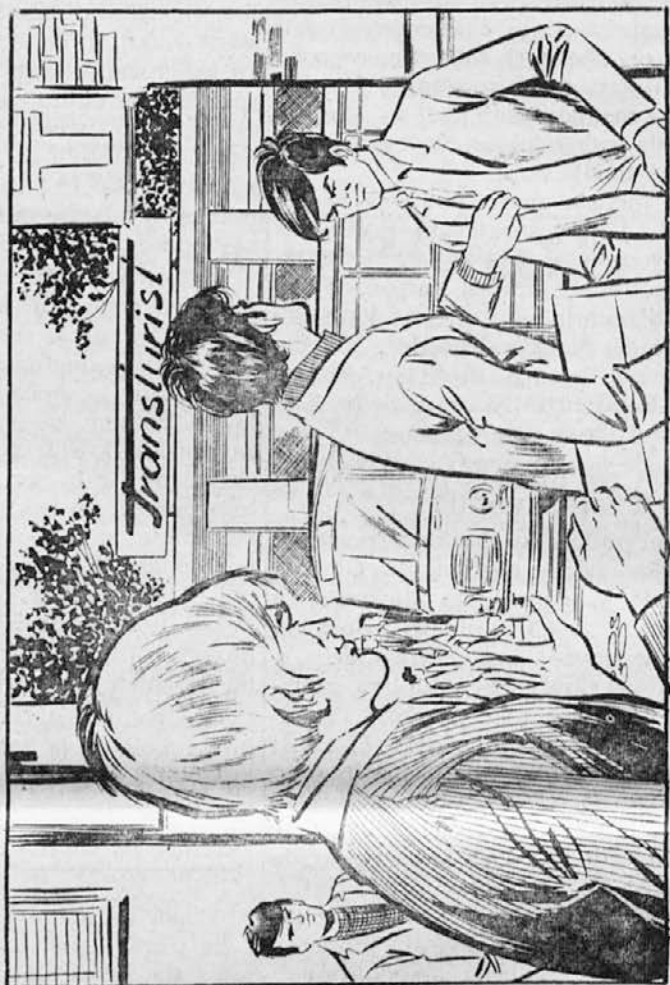
»Kaj pa je?« je vprašal čemerno in Kiki je rekel tova-

rišu: »Nič ne bo. Slabe volje je.« Dohitela sta ga in Rajko ju je molče gledal.

»Kaj se kisaš?« je znil Kiki. »Te je tako hudo užalila?«

»Kdo?« je pritišano vprašal Rajko in Ivo se je posmešljivo nasmehnil: »Ha, kdo!«

»Kdo me je užalil?« je trše vprašal Rajko in stopil ko-



»Ne delaj se neumnega,« je pomirjevalno dejal Ivo. »Zakaj pa čez dan v šoli spiš, če ponoči tudi spiš?«

»Pustita me,« je mirno odvrnil Rajko.

»Pustiva, ja! No, da boš vedel: eden naših te je videl ponoči zunaj!«

»Kdo? Kateri vaših? Kdo so vaši?«

»Eden iz naše klape,« je rekel Ivo.



»Nikar ga ne udari, Rajko,« se je narejeno resno vmešal Ivo. »Varčuj svoje športne moči.« Rajko se je obrnil k njemu in še zmeraj stišnjeno vprašal: »Kaj hočeta?«

»Slišiš, Slemšek, kje si v klapi?« je ustrelil Kiki.

»Kaj praviš?«

»Vprašujem, v kateri klapi si!« je ponovil Kiki.

»V klapi? V nobeni! Zakaj?«

»Nikar mi ne pravi, Slemšek! Če nisi v klapi — kod pa hodiš ponoči?«

»Kako to misliš — kod hodim?«

»Poslušaj, Slemšek!« je jezljivo vrgel Kiki. »Ta tvoj hinavski svetniški fris mi preseda!«

Zdaj je Rajko Slemšek vzrojil: »Kaj se, za vraga, vlikata vame?«